

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ BİLGİSAYAR KULLANIMINA İLİŞKİN TUTUM VE GÖRÜŞLERİ¹

Faruk POLATCAN

Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,
farukpolatcan@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanımına ilişkin tutum ve görüşlerini değerlendirmektir. Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencileri, örneklemini ise aynı bölümde öğrenim gören 167 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmada nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın nicel verileri BİNDAK ve ÇELİK (2006) tarafından geliştirilen "Bilgisayar Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği", nitel verileri ise araştırmacı tarafından geliştirilen "Bilgisayar Kullanımına İlişkin görüş Belirleme Formu"yla elde edilmiştir. Nicel verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama, LSD ve ANOVA testleri; nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda bilgisayar kullanım süreleri yüksek olan öğretmen adaylarının bilgisayar kullanımına ilişkin olumlu tutum geliştirdikleri, öğretmen adaylarının genel olarak bilgisayar kullanmayı pratik bulmalarına karşın bir kısmının hâlâ basit düzeyde programları kullanmakta sorun yaşadıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar, Öğretmen Adayları, Tutum, Türkçe.

ATTITUDES AND OPINIONS OF PROSPECTIVE TURKISH TEACHERS REGARDING COMPUTER USE

Abstract

The objective of this study is to assess and discuss the attitudes and opinions of prospective Turkish teachers regarding computer use. The study universe is comprised of the students of the Department of Turkish Education, Ataturk University, while the study sampling is comprised of 167 prospective teachers, who study at the said department. The study employs a mixed methodology, in which quantitative methods are used in combination with qualitative methods. The quantitative data, into which the study taps, are cited from the "Attitude Scale Regarding Computer Use", which was developed by BINDAK and CELIK (2006, and the qualitative data were derived through the "Form for Establishment of Opinions Regarding Computer Use", developed by the researcher. The percentage, frequency, arithmetic mean test, LSD test and ANOVA tests were employed for the analysis of the quantitative data, while the content analysis test was employed for that of the qualitative data.

It was established as a consequence of the study that the prospective teachers with longer periods of computer use develop a positive attitude toward computer use, and that, even though prospective teachers generally consider computer use practical and handy, a certain portion of the same yet have difficulties in using simple programs.

Keywords: Computer, Teacher Candidate, Attitude, Turkish.

¹ Bu makale 6 - 8 Haziran 2015 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi'nde düzenlenen "2. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi"nde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş hâlidir.

Giriş

İnsanoğlu yüzyıllar boyunca iletişim kurabilmek için çeşitli yollar kullanmıştır. 20. yy.ın ortalarından sonra iletişim teknolojik araçlarla daha da kolaylaşmıştır. Bu nedenle günümüzde bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmekteyiz. Bu değişim sonucunda artık bilgiye ulaşmak geçmişin aksine sorun olmaktan çıkmıştır. Bugünün sorunu bilgiyi anlamak ve farklı durumlarda, karmaşık teknolojik aletlerle çalışırken kullanabilmektir. Teknolojik aletlerin çalışmasını sağlayan sistemler bulunmaktadır. Bu sistemler bilgisayarlar aracılığıyla kontrol edilmektedir.

Bilgisayarlar hayatın birçok alanında olduğu gibi eğitimde de geniş bir şekilde kullanılmaktadır. Bu durumda öğretmenlerin bilgisayar konusundaki tutum ve düşünceleri önem kazanmaktadır. Bu konuda çok sayıda araştırma yapılmıştır: Çelik ve Bindak (2005), Arslan (2006), Seferoğlu (2009), Kutluca ve Ekici (2010), Yıldırım ve Kaban (2010), Durukan (2011) vb. Yapılan araştırmaların ortak sonucu, bilgisayarların eğitim öğretim etkinliklerini zenginleştirmek ve kalitesini yükseltmek üzere eğitime yardımcı bir araç olarak yararlanılmasıdır (Akkoyunlu, 1998).

“Eğitim öğretim ortamlarında teknolojinin kullanımı hususunda bilgisayar destekli eğitim (BDE), öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyen hem bir yöntem hem bir araç gereç özelliği göstermektedir” (Durukan, 2011: 6). Eğitimde bilgisayar teknolojisini kullanmanın temel amacı her öğrenciye eğitim hayatı boyunca her türlü bilgi ve iletişim teknolojileri araçları yoluyla bilgi kaynaklarına ulaşma imkânı sağlama ve öğrenciyi pasif öğrenme ortamlarından kurtararak onun aktif bir şekilde öğrenme yeteneği kazanmasını sağlamaktır. Bunların yanı sıra öğretmenlerin, ders planlarını hazırlama, derslerini uygulama, ölçme ve değerlendirme araçlarını geliştirme, not verme, eğitsel materyallerini hazırlama ve kendilerini geliştirme amaçlı olarak kullanmalarını sağlamakta BDE'nin diğer amaçlarıdır (Çavaş, Kışla ve Twining, 2004: 2). BDE'nin birçok avantajı bulunmasının karşın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bunlar:

- ✓ Öğretim etkinliklerinde kullanılan materyallerin veya programların müfredattaki programla bağdaşmaması,
- ✓ Ekonomik açıdan pahalı olması,
- ✓ Bilgisayar kullanıcılarının gerekli programları temin edememesi yahut eksiklerin olması, yetersizlikler,
- ✓ Bağımlılık durumunda sosyal etkileşimi olumsuz etkileyebilmesi,
- ✓ Aşırı ve yanlış kullanımdan ötürü doğabilecek sağlık problemleri,
- ✓ Teknik açıdan bilgisayar kullanımındaki zorluklar ve aksaklıklar olarak sıralanabilir (Engin, Tösten ve Kaya, 2010: 74).

2006 yılında yapılandırıcılık (oluşturmacılık) yaklaşımına göre hazırlanan Türkçe Öğretim Programı'nda eğitim teknolojilerine gereken önem verilmiştir. Programda ulaşılmaya hedeflenen 9 temel becerilerden biri bilgi teknolojilerini kullanmaktır. Bunun yanı sıra programda iletişim araçları, teknoloji ve hayat,

bilgisayar ve buluşlar alt temaları ile bilim ve teknoloji ana teması yer almaktadır. Programdaki değişikliğin yanı sıra Millî Eğitim Bakanlığı okullara “Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi” aracılığıyla gereken donanım (akıllı tahta, projeksiyon) ve yazılım (z kitap) desteği sunmaktadır. Proje ortaokullarda henüz tam olarak uygulamaya geçmemiştir. Çeşitli okullarda pilot uygulamalar yapılmıştır. Önümüzdeki bir kaç yılda proje bütün okullarda uygulandığında öğretmenlerin bu yeni duruma hazırlıklı olmaları gerekmektedir.

Bilgisayarın eğitim ortamının merkezine girmesiyle Türkçe öğretmenlerine dilin geleceği hakkında önemli görevler düşmektedir. Çünkü bu gelişmelerle birlikte kaçınılmaz olarak dil de etkilenecektir. “Sadece bilgisayarla birlikte dilimize giren yabancı menşeli kelimelerin sayısı beş yüzün üzerindedir. Teknolojiden faydalanamamanın yanı sıra teknoloji yüzünden dilde kirlenmeler oluşmuştur” (Alyılmaz, 1998: 36). “Acı ama gerçek şu ki birçok alanda olduğu gibi dil alanında da teknolojinin nimetlerinden yeteri kadar istifade edemedik. Bugün teknolojiyi dilimizin gelişimine, problemlerinin halledilmesine ve bilim ve edebiyat dili olarak yaygınlaştırılmasına vasıta kılamadığımız artık inkâr edilemez bir gerçektir” (Alyılmaz, 1998: 35). Bu açıdan öğretmenlerin bilgisayar kullanımlarına ilişkin tutum ve düşünceleri önem kazanmaktadır.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, Atatürk Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının bilgisayar kullanımına ilişkin görüşlerinin ve bilgisayar kullanım süreleriyle tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesidir.

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

- a) Türkçe öğretmeni adaylarının kendine güvenleriyle bilgisayar kullanma süreleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- b) Türkçe öğretmeni adaylarının ön yargılarıyla bilgisayar kullanma süreleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- c) Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanımlarıyla bilgisayar kullanma süreleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- d) Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kaygılarıyla bilgisayar kullanma süreleri arasında anlamlı fark var mıdır?
- e) Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanırken olumlu olarak gördükleri durumlar nelerdir?
- f) Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanırken olumsuz olarak gördükleri durumlar nelerdir?
- g) Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanırken değiştirilmesini istedikleri durumlar nelerdir?

1. Yöntem

Araştırma Deseni

Çalışmada nicel ve nitel araştırma modellerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmada tarama modelinden yararlanılmıştır. “Tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2012: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014 - 2015 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenim gören 554 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemi ise aynı bölümden 167 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır.

Örneklem seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme türü, araştırma yapılacak birey ya da grupların araştırma sürecine dâhil edilmesinin daha kolay ya da bunlara daha kolay ulaşılabilir olmasıyla ilişkilidir (Ekiz, 2009: 106). Öğretmen adaylarının dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Kullanım Saatleri ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

		1. sınıf	2. sınıf	3. sınıf	4. sınıf	Toplam
0-1 saat	n	28	32	22	15	97
	%	65,1%	65,3%	56,4%	41,7%	58,1%
1-3 saat	n	11	12	12	17	52
	%	25,6%	24,5%	30,8%	47,2%	31,1%
3-5 saat	n	3	3	2	1	9
	%	7,0%	6,1%	5,1%	2,8%	5,4%
5+ saat	n	1	2	3	3	9
	%	2,3%	4,1%	7,7%	8,3%	5,4%
Toplam	n	43	49	39	36	167
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak Çelik ve Bindak (2005) tarafından geliştirilen “Öğretmenler İçin Bilgisayar Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli Likert tipinde hazırlanan ölçek “Kendine Güven”, “Ön Yargı”, “Bilgisayar Kullanımı” ve “Bilgisayar Kaygısı” olmak üzere dört alt boyuttan ve toplam 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,91 iken Bu çalışmada Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.83 olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın nitel verileri ise araştırmacı tarafından geliştirilen “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayarla Çalışmaya İlişkin Görüşleri” formuyla elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen nicel veriler SPSS 17.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde kestirimsel istatistik tekniklerinden Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin öğrencilerin tutumları bilgisayar kullanım süresiyle karşılaştırılmıştır. ANOVA testi sonucunda gruplar arası fark varsa bu farkın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu gösterecek “Post Hoc” işlemi yapılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği uygulanmıştır.

2. Bulgular

Katılımcıların bilgisayar kullanım sürelerine göre kendine güven alt boyutu puanlarının betimsel istatistik sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Kendine Güven Alt Boyutu Puanlarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Kullanım süresi	N	Ortalama	Standart sapma	Standart hata
0-1	97	29,0103	5,48197	0,55661
1-3	52	31,4231	5,74404	0,79655
3-5	9	29,5556	6,91215	2,30405
5+	9	32,8889	4,67559	1,55853
Toplam	167	30,0000	5,70457	0,44143

Tablo 2 incelendiğinde en yüksek ortalamaya 5 ve üzeri saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarının sahip olduğu anlaşılmaktadır. En düşük ortalama ise 0-1 saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarına aittir. 1-3 ve 3-5 saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarının ortalamaları ise orta düzeydedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanım sürelerine göre kendine güven alt boyutu puanları arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 3: Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kendine Güven Boyutu Puanları Arasındaki Farka İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	277,207	3	92,402	2,939	0,035	0-1, 1-3
Gruplar içi	5124,793	163	31,440			0-1, 5+
Toplam	5402,000	166				

Bilgisayar kullanma ölçeğinin kendine güven alt faktörünün bilgisayar kullanma süresi değişkenine ilişkin ANOVA testi sonucu F(4, 162): 2,939 olup p<

0.05 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanım süreleriyle kendine güven alt faktörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğunu göstermektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmıştır. Test sonucunda kendine güven alt boyutu puanları arasında 1 saate kadar bilgisayar kullananlar ile 1-3 saat kullananlar ve 5 saat üzeri kullanan öğretmen adayları arasında farkın ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 4: *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Bilgisayar Kullanımı Alt Boyutu Puanlarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları*

Kullanım süresi	N	Ortalama	Standart sapma	Standart hata
0-1	97	13,9485	2,75141	0,27936
1-3	52	15,0577	3,38053	0,46880
3-5	9	15,8889	3,14024	1,04675
5+	9	16,3333	2,82843	0,94281
Toplam	167	14,5269	3,05140	0,23612

Tablo 4 incelendiğinde en yüksek ortalamaya 5 ve üzeri saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarının sahip olduğu anlaşılmaktadır. En düşük ortalama ise 0-1 saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarına aittir. 1-3 ve 3-5 saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarının ortalamalarını incelediğimizde süre arttıkça ortalamaların da arttığı görülmektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanım sürelerine göre bilgisayar kullanımı alt boyutu puanları arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 5: *Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Kullanımı Alt Boyutu Puanları Arasındaki Farka İlişkin ANOVA Sonuçları*

	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	93,171	3	31,057	3,485	0,017	0-1, 1-3
Gruplar içi	1452,458	163	8,911			0-1, 1-3
Toplam	1545,629	166				0-1, 3-5

Bilgisayar kullanma ölçeğinin bilgisayar kullanımı alt faktörünün bilgisayar kullanma süresi değişkenine ilişkin ANOVA testi sonucu $F(3, 163): 3,485$ olup $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanım süreleriyle bilgisayar kullanımı alt faktörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğunu göstermektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmıştır. Test sonucunda bilgisayar kullanımı alt boyutu puanları arasında 1 saate kadar bilgisayar kullananlar ile 1-3 saat kullanan, 3-5 saat kullanan ve 5 saat üzeri kullanan öğretmen adayları arasında farkın ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 6: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Ön Yargı Alt Boyutu Puanlarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Kullanım Süreleri	N	Ortalama	Standart ortalama	Standart hata
0-1	97	19,5155	3,51519	0,35691
1-3	52	19,5769	4,23962	0,58793
3-5	9	19,8889	3,29562	1,09854
5+	9	19,5556	4,15665	1,38555
Toplam	167	19,5569	3,74585	0,28986

Tablo 6 incelendiğinde 0-1, 1-3, 3-5 ve 5 üzeri saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarının ortalamalarının birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ön Yargı Boyutu Puanları Arasındaki Farka İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	1,179	3	0,393	0,028	0,994	---
Gruplar içi	2328,030	163	14,282			
Toplam	2329,210	166				

Bilgisayarı kullanma ölçeğinin ön yargı alt faktörünün bilgisayar kullanma süresi değişkenine ilişkin ANOVA testi sonucu $F(3, 163)$: 0,028 olup $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanım süreleriyle ön yargı alt faktörü arasında istatistiksel fark olmadığını göstermektedir.

Tablo 8: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Kaygı Puanlarının Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Kullanım süreleri	N	Ortalama	Standart ortalama	Standart hata
0-1	97	12,3299	2,49049	0,25287
1-3	52	12,5962	2,22516	0,30857
3-5	9	13,3333	2,87228	0,95743
5+	9	14,5556	1,13039	0,37680
Toplam	167	12,5868	2,41792	0,18710

Tablo 8 incelendiğinde en yüksek ortalamaya 5 ve üzeri saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarının sahip olduğu anlaşılmaktadır. En düşük ortalama ise 0-1 saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarına aittir. 1-3 ve 3-5 saat bilgisayar kullanan öğretmen adaylarının ortalamaları ise orta düzeydedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanım sürelerine göre kendine güven alt boyutu puanları arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 9: Bilgisayar Kullanım Sürelerine Göre Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kaygı Boyutu Puanları Arasındaki Farka İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	46,306	3	15,435	2,722	0,046	0-1, 1-3
Gruplar içi	924,185	163	5,670			0-1, 5+
Toplam	970,491	166				

Bilgisayar kullanma ölçeğinin kaygı alt faktörünün bilgisayar kullanma süresi değişkenine ilişkin ANOVA testi sonucu $F(3, 163): 2,722$ olup $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanım süreleriyle kaygı alt faktörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğunu göstermektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmıştır. Test sonucunda kaygı alt boyutu puanları arasında 1 saate kadar bilgisayar kullananlar ile 1-3 saat kullanan ve 5 saat üzeri kullanan öğretmen adayları arasında farkın ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 10: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayarla Çalışma Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşme Sonuçları

Kodlar	Öğrenciler	f
Programları etkili kullanamama	Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₁₂ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄ , Ö ₂₅ , Ö ₂₈ , Ö ₃₄ , Ö ₃₇ , Ö ₃₉ , Ö ₄₀ ,	15
Sağlık sorunlarına neden olması	Ö ₂ , Ö ₁₉ , Ö ₂₁ , Ö ₂₆ , Ö ₃₁ , Ö ₃₈ , Ö ₄₄	7
Yeterli bilgiye sahip olmama	Ö ₁ , Ö ₁₁ , Ö ₂₇ , Ö ₃₁ , Ö ₃₆ , Ö ₄₅	6
Programların bazı özelliklerini bilmeme	Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₄ , Ö ₁₇ , Ö ₁₉	5
Bilgisayarın ve internetin yavaş olması	Ö ₁₆ , Ö ₂₉ , Ö ₃₃ , Ö ₃₈	4
Hazırlanan ödevin silinmesi	Ö ₁₅ , Ö ₂₁	2
Bilgisayardaki sorunu giderememe	Ö ₂ , Ö ₃₀	2
Yavaş kullanma	Ö ₁₈ , Ö ₃₂	2
İstenilene ulaşamama	Ö ₁	1
Kullanabileceğine yönelik ön yargılar	Ö ₇	1
Öğrenilenleri çabuk unutma	Ö ₁₀	1
İnternette edinilen bilgilerin bir kısmının yanlış olması	Ö ₁₃	1
Türkçe eğitimiyle ilgili kaynak yetersizliği	Ö ₁₆	1
Şarjın çabuk bitmesi	Ö ₂₀	1
Virüsler	Ö ₂₀	1

Tablo 10 incelendiği zaman Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayarla çalışma sürecinde en sık karşılaştıkları sorunun programları etkili olarak kullanamadıkları anlaşılmaktadır. Sağlık sorunlarına neden olması, bilgisayarların çalışma düzenleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamak, programların bazı özelliklerini bilmemek, öğretmen adayları tarafından sıklıkla karşılaşılan sorunlar olarak görülmektedir.

Ö₂, Ö₃, Ö₄, Ö₅, Ö₆, Ö₁₂, Ö₂₂, Ö₂₃, Ö₂₄, Ö₂₅, Ö₂₈, Ö₃₄, Ö₃₇, Ö₃₉ ve Ö₄₀ bilgisayarla çalışırken yaşadıkları en büyük sorunun programları etkili bir şekilde kullanamamak olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrenci 28: *Bazı programları bilmediğimden dolayı sıkıntı yaşayabiliyorum. Bazen bir sunum hazırlarken bile sıkıntı yaşıyorum. Bundan dolayı bilgisayarda çalışmayı pek sevmiyorum.*

Sağlık sorunlarına neden olmasını Ö₂, Ö₁₉, Ö₂₁, Ö₂₆, Ö₃₁, Ö₃₈ ve Ö₄₄ bilgisayarla çalışırken karşılaştıkları önemli sorunlar arasında olduğunu söylemişlerdir.

Öğrenci 19: *Bilgisayarla çok uğraştığımdan baş ağrısı ve görme bozuklukları yaşıyorum.*

Tablo 11: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayarla Çalışmanın En Çok Beğendikleri Yönlerine İlişkin Görüşme Sonuçları

Kodlar	Öğrenciler	f
Pratik olması	Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₃ Ö ₁₄ , Ö ₁₇ , Ö ₁₉ , Ö ₂₀ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₇ , Ö ₂₈ , Ö ₂₉ , Ö ₃₀ , Ö ₃₁ , Ö ₃₂ , Ö ₃₄ , Ö ₃₅ , Ö ₃₇ , Ö ₃₈ , Ö ₃₉ , Ö ₄₀ , Ö ₄₂	29
Görsel ve işitsel materyallere rahatça ulaşabilme	Ö ₁ , Ö ₉ , Ö ₁₅ , Ö ₂₄ , Ö ₃₄	5
Bilgiye kolay yollardan ulaşabilme	Ö ₁ , Ö ₁₇ , Ö ₃₃ , Ö ₃₇	4
Eğlenceli olması	Ö ₂ , Ö ₁₁ , Ö ₃₆	3
İnternet sayesinde can sıkıntısını giderme	Ö ₂₅ , Ö ₂₇	2
Yazım hatalarını göstermesi	Ö ₂₆ , Ö ₄₅	2
İstenilen şekilde tasarlayabilme	Ö ₃₁ , Ö ₄₂	2
Yeni insanlarla tanışmayı sağlaması	Ö ₆ , Ö ₂₀	2
Birden fazla kaynağa ulaşmayı sağlaması	Ö ₁₅ , Ö ₁₆	2
Daha önce yapılmış ödevlerden yararlanmayı sağlaması	Ö ₁₇	1
Etkili olması	Ö ₂	1
Araştırma yapmayı sağlaması	Ö ₄₃	1
Aynı anda birden fazla iş yapabilme	Ö ₄₅	1

Tablo11'e bakıldığında Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayarla çalışmanın en çok beğendikleri yönleri bilgiye hemen ulaşmayı sağlaması ve çalışmalarını kolaylaştırması olarak görülmektedir. Görsel ve işitsel materyallere rahatça ulaşabilmek, daha sonra değişiklik yapılabilmesi, bilgiye kolay yollardan ulaşabilmek, eğlenceli olması öğretmen adayları tarafından beğenilen diğer yönlerdir.

Ö₃, Ö₄, Ö₅, Ö₆, Ö₇, Ö₈, Ö₁₀, Ö₁₁, Ö₁₃, Ö₁₄, Ö₁₇, Ö₁₉, Ö₂₀, Ö₂₁, Ö₂₂, Ö₂₃, Ö₂₇, Ö₂₈, Ö₂₉, Ö₃₀, Ö₃₁, Ö₃₂, Ö₃₄, Ö₃₅, Ö₃₇, Ö₃₈, Ö₃₉, Ö₄₀ ve Ö₄₂ bilgisayarlarla çalışırken en beğendikleri durumun bilgisayarların pratik olmasını söylemişlerdir.

Öğrenci 38: *Yapacağım çalışma için kullanacağım materyallere anında erişimin olması, bir dokunuşla çalışma konumuyla ilgili birçok veriye anında erişimin olması vs.*

Görsel ve işitsel materyallere rahatça ulaşabilmenin bilgisayarla çalışırken en beğendikleri durum olduğunu Ö₁, Ö₉, Ö₁₅, Ö₂₄ ve Ö₃₄ söylemişlerdir.

Öğrenci 34: *Bilgisayarla çalışmak kolay ve pratik. Zaman açısından faydalı. Görsel açıdan dikkat çekici olması öğrenim konusunda çok faydalı.*

Tablo 12: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgisayarla Çalışırken Değiştirmek İstedikleri Durumlara İlişkin Görüşme Sonuçları

Kodlar	Öğrenciler	f
Programların daha basit olması	Ö ₁₀ , Ö ₁₈ , Ö ₂₄ , Ö ₂₇ , Ö ₂₈ , Ö ₃₃	6
Programlar daha gelişmiş olması	Ö ₂₆ , Ö ₂₉ , Ö ₃₈ , Ö ₄₂ , Ö ₄₄ , Ö ₄₅	6
Sağlık sorunlarına neden olmaması	Ö ₃ , Ö ₁₅ , Ö ₁₉	3
Pil ömürlerinin uzun olması	Ö ₂₁ , Ö ₂₂	2
Sesli komutlarla çalışması	Ö ₂₇ , Ö ₃₂	2
Her yerde tek klavye kullanılması	Ö ₃	1
Program dillerinin Türkçe olması	Ö ₆	1
Power point ve word programlarının birleştirilmesi	Ö ₁₂	1
Programların çalışma özelliklerini anlatan programın olması	Ö ₁₇	1
Yapılan işlemlerin hemen kaydedilmesi	Ö ₁₈	1
Bilgisayarların ve internetin daha hızlı olması	Ö ₂₃	1
Simge yerine uzun açıklamalara yer verilmeli	Ö ₂₅	1
İnternette paylaşılanlar insanlık onuruna zarar vermemesi	Ö ₃₃	1

Tablo 12 incelendiğinde bilgisayarla çalışırken değiştirilmek istenilen durumlar iş programları daha basit olmalı, gözlere zarar vermemesi öğretmen adayları tarafından sıklıkla dile getirilen bir düşünce olduğu anlaşılmaktadır. Yine öğretmen adayları programlar geliştirilmesini, pil ömürlerinin daha uzun olmasını, bilgisayarında sesli komutlarla çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Ö₁₀, Ö₁₈, Ö₂₄, Ö₂₇, Ö₂₈ ve Ö₃₃ bilgisayarla çalışırken programların daha basit olması gerektiğini söylerken Ö₂₆, Ö₂₉, Ö₃₈, Ö₄₂, Ö₄₄ ve Ö₄₅ programların daha gelişmiş olması gerektiğini belirtmiştir.

Öğrenci 10: *Karmaşık programların daha basit olmasını isterim.*

Öğrenci 42: *Word programı ve benzeri diğer programların daha üst düzey hâle getirilmelidir.*

Ö₃ bilgisayarların sağlık sorunlarına neden olmaması gerektiğini söylemiştir.

Işığı beni çok rahatsız ediyor. Işık sisteminin değiştirilmesini isterim.

3. Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma ile Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar kullanma süreleriyle bilgisayar kullanma tutumları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı ve bilgisayar kullanımı hakkındaki görüşleri belirlenmiştir.

Tutum ölçme aracı dört alt boyuta sahip olduğu için her alt boyut kendi içinde değerlendirilmiştir. “Ön yargı” alt boyutunda öğretmen adaylarının bilgisayar kullanma süreleri arasında anlamlı bir fark görülmezken “Kendine güven”, “Bilgisayar kullanma” ve “Kaygı” alt boyutlarıyla öğretmen adaylarının bilgisayar kullanma süreleri arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu duruma paralel olarak Berkant (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının günlük bilgisayar kullanım süreleriyle bilgisayar destekli eğitim yapmaya yönelik tutumları ve bilgisayara yönelik tutumları arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, teknik bir konu olan bilgisayar kullanımının zaman ayırıp uğraştıkça insanların tutumlarında olumlu yönelimlerin olduğunu göstermektedir.

Bilgisayarı 1 saatten fazla kullanan öğretmen adaylarının 1 saatten az kullananlara göre daha olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir. Süre uzadıkça bu olumlu tutumun seviyesinin daha da arttığı anlaşılmaktadır. Saracaloğlu ve Kaşlı (2001), Yalman ve Tunga (2012) öğretmen adaylarına yönelik olarak yaptıkları çalışmada bilgisayar konusunda deneyimli olanların tutumlarının diğerlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varmıştır. Bu bulguların aksine Gerçek, Köseoğlu, Yılmaz ve Soran (2006) öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada bilgisayar kullanma deneyimiyle bilgisayara yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkinin olmadığı sonucuna varmıştır.

Görüşme formuyla elde edilen verilerde bilgisayar kullanırken karşılaşılan sorunların programları etkili kullanılmadığı (f: 15), bilgisayarın sağlık sorunlarına neden olduğu (f: 7), yeterli bilgiye sahip olunmadığı (f: 6), programların bazı özelliklerini bilinmediği (f: 5), bilgisayarın ve internetin yavaş olduğu (f: 4) belirlenmiştir. Bu sonuca paralel olarak Çağıltay, Çakıroğlu, Çağıltay ve Çakıroğlu (2001), Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu (2011) öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanma konusunda ciddi eksikliklerinin olduğunu, yeterli sayıda bilgisayarın olmadığını belirtmişlerdir.

Bilgisayar kullanmanın en beğenilen yönleri: pratik olması (f: 29), görsel ve işitsel materyallere rahatça ulaşabilme (f: 5), bilgiye kolay yollardan ulaşabilme (f: 4), eğlenceli olması (f: 3), internet sayesinde can sıkıntısını giderme (f: 2), yazım hatalarını göstermesi (f: 2), istenilen şekilde tasarlayabilme (f: 2), yeni insanlarla tanışmayı sağlamasıdır (f: 2). Arslan (2003) yaptığı benzer çalışmada bilgisayarla çalışmanın öğrenciye arkadaş baskısı eleştirisi olmadan kendi öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda tekrar ve alıştırma yapma fırsatı verdiğini, bazı renk, ses ve animasyonlardan dolayı zevkli öğrenme ortamları oluşturarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı sonucuna varmıştır.

Çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının programların daha basit olması (f: 6), programların daha gelişmiş olması (f: 6), sağlık sorunlarına neden olmaması (f: 3), pil ömürlerinin uzun olması (f: 2), sesli komutlarla çalışması (f: 2) gerektiğini söylemişlerdir. Bu sonuçlarla uyumlu olarak Seferoğlu, Akbıyık ve Bulut (2008: 281) çalışmalarında öğretmenlerin bilgi teknolojilerini öğretim programlarıyla nasıl bütünleştirebileceklerine yönelik hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenmesi ve

çeşitli düzeyler için örnek bilgisayar destekli öğretim etkinlikleri hazırlamaları gerektiğini sonucuna varmışlardır.

Tutum ölçeğinin ön yargı boyutu ile bilgisayar kullanma süresi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farkı bulunamamıştır. Görüşme formunda yalnızca 1 kişinin bilgisayar kullanma konusunda ön yargısı olduğunu belirtmesi ile iki ölçme aracı verilerinin birbirlerini desteklediği anlaşılmaktadır.

Çalışma sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında araştırmacılara şu öneriler sunulabilir:

Çalışma örneklem sayısı artırılarak farklı üniversitelerde benzer çalışmalar yapılabilir.

Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik hayatı boyunca kullanacakları bilgisayar programlarını üniversite öğrenim sürecinde de aktif olarak kullanmaları sağlanmalıdır.

Kaynakça

Akkoyunlu, B. (1998). Bilgisayar ve Eğitimde Kullanılması. Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler. Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları*, 33 - 45.

Alyılmaz, C. (1997). Teknoloji ve Dil. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 33 - 36.

Arslan, A. (2006). Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya İlişkin Tutum Ölçeği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 24 - 33.

Arslan, B. (2003). Bilgisayar Destekli Eğitime Tabi Tutulan Ortaöğretim Öğrencileriyle Bu Süreçte Eğitici Olarak Rol Alan Öğretmenlerin BDE'ye İlişkin Görüşleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 2(4), 10 - 67.

Berkant, H. G. (2013). Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumlarının ve Öz-Yeterlik Algılarının ve Bilgisayar Destekli Eğitim Yapmaya Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *The Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 1(3), 11 - 22.

Bindak, R. ve Çelik, H. C. (2006). Öğretmenler İçin Bilgisayar Tutum Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22, 38 - 47.

Çağiltay, K., Çakıroğlu, J., Çağiltay, N. ve Çakıroğlu, E. (2001). Öğretimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 19 - 28.

Çavaş, B., Kışla, T. ve Twining, P. (2004). Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Bir Araştırma: dICTatEd Yaklaşımı. *Akademik Bilişim*.

Durukan, E. (2011). *İlköğretim 6. Sınıfta Bilgisayar Destekli Dil Bilgisi Öğretiminin Başarı ve Tutuma Etkisi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Engin, A. O., Tösten, R. ve Kaya, M. D. (2010). Bilgisayar Destekli Eğitim. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 69 - 80.

Gerçek, C., Köseoğlu, P., Yılmaz, M. ve Soran, H. (2006). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 130 - 139.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kayaduman, H., Sırakaya, M. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Eğitimde FATİH Projesinin Öğretmenlerin Yeterlik Durumları Açısından İncelenmesi. *Akademik Bilişim 11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 2 - 4 Şubat, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Kutluca, T. ve Ekici, G. (2010). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutum ve Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 177 - 188.

Saracaloğlu, A. S. ve Kaşlı, A. F. (2001). Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumları ile Başarıları Arasındaki İlişki. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(1), 110 - 126.

Seferoğlu, S. S. (2009). İlköğretim Okullarında Teknoloji Kullanımı ve Yöneticilerin Bakış Açıları. *Akademik Bilişim II*, 11-13 Şubat, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Seferoğlu, S. S., Akbıyık, C. ve Bulut, M. (2008). İlköğretim Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Bilgisayarların Öğrenme / Öğretme Sürecinde Kullanımı ile İlgili Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35: 273 - 283.

Yalman, M. ve Tunga, M. A. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bilgisayar Deneyimleri ile Bilgisayar Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi: Dicle Üniversitesi Örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 168 - 188.

Yıldırım, S. ve Kaban, A. (2010). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime Karşı Tutumları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 158 - 168.